

ERNEST HEMINGWAY

Bütün Eserleri/2

**Çanlar Kimin İçin
Çalıyor**

İngilizceden Çeviren: EROL MUTLU

BİLGİ YAYINEVİ

HEMINGWAY'İN SORULARI

Çanlar Kimin İçin Çalıyor'u okuyup bitirdiğinizde içinizde bir burukluk ve onunla birlikte bir de bitmemişlik duygusu kalıyor.

Roman aslında çevrimini tamamlamış, kurgu inandırıcılıkla sona ermiştir.

Öyleyse bu bitmemişlik duygusu neden?

Ben bunu **Hemingway**'in ucu açık bırakılmış sorularında görüyorum.

Bu sorular, yaşama, aşka, savaşa, devrime, tek sözcükle de sadece **Hemingway**'in yaşayıp yarattığı ve elinizdeki romanın olay dokusunun oluştuğu döneme ve dönemlere değil, tüm insan yaşamına özgüdür.

Akıp giden şimdiki zaman, insan ve romancı olarak **Hemingway**'i hep ilgilendirmiş olan “şimdi”, olanca doğallığıyla, durdurulamazlığıyla, *Çanlar Kimin İçin Çalıyor* boyunca da akıp gitmektedir..

Romanın 37. bölümünde bu “şimdi”, roman kahramanları sevişmekteyken, şairce duyarlılık ve filozofça yorumlayışla dile getirilmiştir.

Gerçekten de, aynı zamanda hem şair hem filozof bir romancıdır **Hemingway**:

“..Ah, şimdi, şimdi, şimdi, yalnızca şimdi, her şeyden önce şimdi ve şimdiki senden başka şimdi yok ve şimdi senin peygamberindir. Şimdi, sonsuza dek şimdi. Gel şimdi, şimdi, çünkü şimdiden başka şimdi yok.”

Bu satırlar, böylece, “şimdi”nin ve “şimdi”ye ilişkin şeylerin yinelenişiyle büyücek bir paragraf boyunca sürüp gitmektedir...

“Şimdi”, evet. Fakat bu şimdi’yi yaşatmayan, onu karartan bir dünyada nasıl yaşamalı ki “şimdi”yi yaşamak hak edilebilsin...

Kısa, çok kısa bir süre için bile olsa.

Çünkü aslanan, uzun yaşamaktan çok, doğru ve yoğun yaşamaktır...

Hemingway belki tam olarak bu sözcüklerle dile getiriyor bunu, fakat tüm roman boyunca duyumsatılmak istenen sanki budur...

Doğru ve yoğun yaşamak için ne yapmalı?

Bu sorunun yanıtı, romanın sunuş sayfasında, İngiliz şair **John Donne**’un (1572-1631) söylediklerindedir:

“Her bir insanın ölümü de işte böyle azaltır beni çünkü ben insanlığın bir parçasıyım...”

Ve asıl acıtan sorular da tam burada başlamaktadır...

Ölmeye ve öldürmeye ilişkin sorular...

Devrime ve savaşa ilişkin sorular...

Acıya ve acımasızlığa ilişkin sorular...

Kahramanlığın ve alçaklığın, yiğitliğin ve korkaklığın, görev duygusunun ve döneğliğin, adanmışlığın ve kaypaklığın, inançların ve kuramların, hayallerin ve gerçeklerin birbirine karıştığı insan kişiliklerine ilişkin sorular...

Halka ve aydına ilişkin sorular...

Dinsel inanca ve inançsızlığa ilişkin sorular...

Yaşamın (“şimdi”nin) biricikliğine ve geçiciliğine ilişkin sorular...

Aşka ilişkin sorular...

Tüm bu sorular yumağını **Hemingway**, “Halk Cephesi” içinde birleşmeyi başaran İspanyol solunun 16 Şubat 1936’da seçimleri kazanması sonrasında başlayan ve 1939’da faşist-

lerin zaferiyle sonuçlanan İspanyol İç Savaşının süreçlerinde irdeliyor...

Çanlar Kimin İçin Çalıyor, (tüyler ürpertici acımasızlıkta) bir iç savaş romanı gibi, (solun inanılmaz parçalanmışlık ve çelişkilerini yansıtan) bir devrim romanı gibi, (şiirsel güzellikte betimleriyle) bir aşk romanı gibi, (akıcı kurgusuyla) bir serüven romanı ya da (yaşamın anlamını sorgulayan) felsefi bir roman gibi okunabilir...

Doğru olan, öyle sanıyorum ki bütün bunların toplamıdır...

Hemingway'e modern dünya edebiyatındaki özgün yerini kazandıran da bu özelliği olsa gerek:

İnsana ve modern zamanlara ilişkin tüm temel sorunları çağdaş roman sanatına özgü ustalıklarla kaynaştırarak yansıtmayı başarmak...

Ve zaten bu ustalıkların yaratıcılarından biri de **Ernest Hemingway**'in kendisidir.

Ataol Behramoğlu
İstanbul, Mart 2006

*Bu kitap,
MARTHA GELLHORN'a
ithaf edilmiştir.*

Hiçbir insan *ada* değildir, tek başına bir bütün; her insan *kıtanın* bir parçasıdır, bütünün bir bölümü; bir *toprak* zerresi *denize* karışıp gitse, sanki yitip giden yüksek bir *Tepeymişçesine*, *dostlarının* ya da *senin Yurdunmuşçasına* azalır Avrupa. Her bir insanın *ölümü* de *işte* böyle azaltır *beni çünkü ben insanlığın* bir parçasıyım. O yüzden sakın sorma *çanlar* kimin için çalışıyor diye; *senin* için çalışıyor.

John Donne

1

Ormanda, çam iğneleriyle kaplı kahverengi toprağa yüzüstü uzanmış, çenesini, kavuşturduğu kollarına dayamıştı, üstünde, çam ağaçlarının tepesinde rüzgâr esiyordu. Uzandığı yerde dağ hafifçe eğimliydi ama alt kısımlar dikti, geçit boyunca kıvrıla kıvrıla uzanan karanlık, yağlı yolun¹ karaltısını bile görebiliyordu. Yol boyunca akan bir ırmak vardı, geçidin epeyce ilerisinde, ırmağın kıyısındaki bir hızarı ve yaz güneşinde beyaz beyaz parıldayarak bentten dökülen suları gördü.

“Hızar bu mu?” diye sordu.

“Evet.”

“Onu anımsamıyorum.”

“Sen yokken yapıldı. Eski hızar daha aşağıda; geçidin epeyce aşağısında.”

Askeri harita kopyasını toprağa serip dikkatle inceledi. İhtiyar da omzunun üzerinden baktı. Kara bir köylü gömleği, kaskatı gri bir pantolon giymiş, kısa, güçlü kuvvetli, ihtiyar bir adamdı, ayağına da altı urgandan örülü ayakkabılar geçirmişti. Yokuş çıkmaktan nefes nefese kalmıştı ve elini, beraberlerinde getirdikleri iki ağır sırt çantasından birine dayamıştı.

“Köprü buradan görünmüyor demek?”

“Hayır” dedi ihtiyar. “Geçidin bu yanı, ırmağın sakın aktığı düzlük kısım. Aşağıda, yolun ağaçların arasında gözden kaybolduğu yerde bir anda hızlanır, orada dik bir boğaz var...”

“Onu anımsıyorum.”

“Köprü bu boğazın karşısında.”

“Peki, karakolları nerede?”

1) Toz kalkmasını engellemek ya da dayanıklılığı artırmak için üstüne yağ dökülmüş yol. [ç.n.]

“Şurada gördüğün hızarda bir karakol var.”

Çevreyi inceleyen genç adam, soluk haki yeşili pazen gömleğinin cebinden dürbününü çıkardı, mendille merceklerini sildi, hızarın tahta kaplamaları bir anda net olarak görününceye dek dürbünün objektiflerini sağa sola çevirdi. Kapının hemen yanındaki tahta bankı, daire testerenin olduğu yanları açık barakanın arkasında yükselen koca talaş yığını, kütükleri ırmağın diğer kıyısındaki dağdan indirmek için kullanılan su yolunu gördü. Dürbünden bakarken ırmak berrak ve durgundu; kıvrılarak dökülen suların altındaysa bentten saçılan sular rüzgârla etrafa savruluyordu.

“Hiç nöbetçi yok.”

“Hızarın bacasından duman yükseliyor” dedi ihtiyar. “Ayrıca ipe asılı kıyafetler var.”

“Onları gördüm de hiç nöbetçi görmedim.”

İhtiyar, “Belki gölgeye çekilmiştir. Şimdi orası çok sıcaktır. Bizim göremediğimiz tarafta gölge bir yerde olabilir” diye açıkladı.

“Olabilir. Diğer karakol nerede?”

“Köprünün aşağısında. Geçidin tepesinden beş kilometre aşağıda, yol onarım kulübesinde.”

Genç adam hızarı gösterdi. “Burada kaç adam var?”

“Muhtemelen dört, bir de onbaşı.”

“Peki aşağıda?”

“Daha fazla. Öğrenirim.”

“Peki ya köprüde?”

“Her zaman iki kişi; her uçta biri durur.”

“Epeyce adama ihtiyacımız olacak” dedi genç adam. “Kaç kişi toplayabilirsin?”